

Nr 102

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid vissa sinnessjukhus.

(2:a avd.)

I propositionen nr 79 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 februari 1959, föreslagit riksdagen att godkänna av chefen för ecklesiastikdepartementet förordade anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala och S:t Lars sjukhus i Lund.

Inledning

Genom beslut den 31 mars 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utökning av antalet propedeutiska och kliniska utbildningsplatser för medicinare.

De sakkunniga antog benämningen *1955 års läkarutbildningsutredning*.

Genom beslut den 7 oktober 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt utredningen att utreda frågan om förutsättningarna och kostnaderna för inrättande vid sinnessjukhusen av enligt utredningens mening erforderligt antal professorer i psykiatri ävensom övriga frågor i samband med dylikt inrättande.

Sedan utredningens uppdrag slutförts, har utredningen den 4 oktober 1957 avgivit betänkande med förslag rörande professorer i psykiatri vid vissa sinnessjukhus (stencilerat).

Över betänkandet har yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, efter hörande av direktionerna för Ulleråkers, S:t Lars, S:t Jörgens och Umedalens sjukhus, kanslern för rikets universitet, efter hörande av de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande, Göteborgs stads sjukhusdirektion, Stockholms stads sjukhusdirektion, Svenska läkaresällskapet och Svenska psykiatriska föreningen.

Departementschefen erinrar om att han i årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkten 69, s. 132) framhållit sin avsikt att i senare sammanhang framlägga förslag om anordnande av enheter för forskning vid vissa mentalsjukhus på grundval av det av utredningen framlagda betänkandet, vilket i och med förevarande propositions avlämnande alltså skett.

Frågans tidigare behandling

I propositionen lämnas (s. 3—7) en redogörelse för tidigare utredningar i ämnet m. m., till vilken utskottet får hänvisa. Här torde endast böra erinras om följande.

I syfte att främja såväl specialistutbildningen i psykiatri som den psykiatriska forskningen föreslog statens sinnessjukvårdsberedning i en den 11 januari 1950 avlämnad promemoria inrättande av särskilda professorer i psykiatri vid sinnessjukhus. I sitt betänkande om läkarutbildningen (SOU 1953: 7) anslöt sig 1948 års läkarutbildningskommitté i huvudsak till beredningens förslag. Spörsmålet berördes av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen. Han framhöll där att vad sinnessjukvårdsberedningen och kommittén anfört om värdet för specialistutbildningen och för den psykiatriska forskningen av professorer i psykiatri vid sinnessjukhusen syntes honom utgöra tungt vägande skäl för att åtminstone någon dylik tjänst inrättades. Enligt departementschefen förelåg emellertid icke så ingående utredningar om förutsättningarna ur lokal synpunkt och om kostnaderna i olika avseenden, att ett avgörande då kunde fattas. Närmare utredning härom borde snarast komma till stånd.

I detta sammanhang förtjänar framhållas, att frågan om inrättande av professorer av den art som nu berörts tidigare varit föremål för behandling jämväl av riksdagen.

I propositionen 1954: 127 angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. refererades ett uttalande av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande om vikten av en väsentligt utökad forskning inom psykiatrien. I anledning av propositionen väcktes motionerna I: 453 och II: 589 (likalydande) samt I: 473 och II: 615 (likalydande). I motionerna yrkades, att riksdagen skulle uttala att frågan om inrättande av undervisnings- och forskningsavdelningar vid vissa statliga sinnessjukhus borde göras till föremål för skyndsamt utredning av Kungl. Maj:t. Med anledning härav erinrade statsutskottet i sitt utlåtande nr 113, att Kungl. Maj:t i propositionen 1954: 212 upptagit denna fråga till behandling. Chefen för ecklesiastikdepartementet hade därvid — såsom av den nyss lämnade redogörelsen framgår — uttalat att närmare utredning om professorer i psykiatri vid sinnessjukhusen snarast borde komma till stånd. Då

syftemålet med ifrågavarande motionsyrkanden således redan syntes tillgodosett, ansåg utskottet, som underströk att utredning borde igångsättas snarast, någon formlig framställning i ämnet från riksdagens sida icke vara erforderlig.

I de likalydande motionerna I: 439 och II: 548 vid 1955 års riksdag väcktes ånyo frågan om inrättande av undervisnings- och forskningsavdelningar vid vissa statliga sinnessjukhus och hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att den i utsikt ställda utredningen snarast skulle igångsättas. I ett i andra kammaren den 27 april 1955 lämnat interpellationssvar meddelade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet bland annat att frågan om på vilket sätt en utredning lämpligen borde verkställas vore föremål för övervägande inom departementet. Med hänsyn till vad sålunda förekommit fann sig statsutskottet i utlåtande (1955: 114), under framhållande att utskottet saknade anledning frångå sin vid 1954 års riksdag intagna ståndpunkt, böra tillstyrka bifall till nyssnämnda motioner.

Genom beslut den 7 oktober 1955 uppdrog därefter Kungl. Maj:t, såsom inledningsvis omnämnts, åt 1955 års läkarutbildningsutredning att utreda frågan om förutsättningarna och kostnaderna för inrättande vid sinnessjukhusen av professorer i psykiatri ävensom övriga frågor i samband därmed.

Behovet av forskning och specialistutbildning i psykiatri

1955 års läkarutbildningsutredning erinrar i sitt betänkande om att behovet av forskning och ökad specialistutbildning i psykiatri i syfte att åstadkomma en önskvärd förbättring av sinnessjukvården, så att vårdtiden förkortas och omsättningen av patienter ökas, omvitnats i många olika sammanhang.

I samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 lämnade sålunda *statens medicinska forskningsråd* en redogörelse för en inom rådet år 1953 verkställd inventering rörande den psykiatriska forskningens läge i Sverige och underströk mot bakgrunden härav nödvändigheten av kraftfulla åtgärder för att få till stånd en intensifiering av denna forskning.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 framhöll forskningsrådet återigen den synnerligen stora betydelsen av ökade ansträngningar för att möjliggöra psykiatrisk forskning. Rådet anförde därvid bland annat följande.

Enligt rådets mening är en intensifierad psykiatrisk forskning en viktig faktor när det gäller att dra kompetent folk till de ledande platserna inom sinnessjukvården. Den medicinska forskningen är också den säkraste vägen att förbilliga sinnessjukvården, liksom den influerat på den medicinska vården i allmänhet. Senare tiders medicinska upptäckter har lett till en

omvandling av sjukvården, förkortat vårdtiderna och gjort sjukhusvård onödig vid många sjukdomstillstånd. Liknande framgångar torde stå att vinna för sinnessjukvårdens del.

Utredningen har i betänkandet intagit en av *professorn T. Sjögren* avgiven redogörelse för nuvarande forskningsinriktningar inom psykiatrien. Redogörelsen redovisas i propositionen, (s. 9—15) till vilken torde få hänvisas.

Av redogörelsen framgår enligt *utredningen* klart vilka stora krav som ställs på den psykiatriska forskningen och vilka enorma arbetsfält som öppnas för densamma. Dess uppgifter kan inte, hävdar utredningen, lösas utan intimt samarbete med företrädare för biokemi, fysiologi, farmakologi och andra vetenskapsgrenar. Enligt utredningen är grundforskning inom psykiatrien liksom inom medicinen i övrigt nödvändig. Den måste enligt utredningens uppfattning intensifieras och stödjas i en helt annan omfattning än vad som hittills skett. Resultatet av en sådan intensifierad psykiatrisk forskning torde, framhåller utredningen, bli av utomordentlig betydelse för sinnessjukvården i dess helhet. Enligt utredningen har man rätt att förvänta bättre förståelse av sinnessjukdomarnas natur och genes och får därigenom bättre möjligheter för terapin, profylaktiskt och kurativt, bättre resultat av behandlingen och kortare vårdtider.

Beträffande behovet av en ökad specialistutbildning framhåller utredningen följande.

I betänkandet »Den öppna läkarvården i riket» (SOU 1948: 14) räknade vederbörande expert i framtiden med 4 läkare på 350 samtidigt vårdade patienter vid sinnessjukhus (= 1 på 88) och ansåg detta läkarantal vara i underkant. Det faktiska antalet var år 1953 ungefär 1 på 152. Vid storstädernas sinnessjukhus var antalet patienter per läkare 86 år 1953.

1949 års arbetskraftsutredning räknade i sitt i september 1955 avgivna betänkande (SOU 1955: 34) med att läkartätheten fram till år 1965 vid de statliga sinnessjukhusen skulle stiga till 1 läkare på 80 vårdplatser och vid storstädernas sinnessjukhus till 1 läkare på 74 vårdplatser. Med bland annat dessa utgångspunkter beräknade arbetskraftsutredningen läkarbehovet inom sinnessjukvården år 1965 till 425 mot 226 för år 1950.

I en av Sveriges läkarförbund och Svenska psykiatriska föreningen i juli 1955 framlagd promemoria angående mentalsjukvårdens organisation och upprustning har föreslagits vittgående åtgärder för en effektivisering och upprustning av mentalsjukvården. I promemorian redovisas även en beräkning av läkartillgång och läkarbehov för den närmaste tioårsperioden under förutsättning av en utbyggd mentalsjukvård. Det totala läkarbehovet beräknas år 1965 utgöra cirka 1 000 läkare innebärande ett erforderligt nettotillskott av läkare under tioårsperioden med cirka 600 läkare. Härvid har man utgått från en genomsnittlig läkartäthet vid mentalsjukhusen om 1 läkare per 75 patienter och ett platsantal om cirka 30 000. Det framhålles i sammanhanget att läkartätheten vid mentalsjukhusens akutavdelningar bör vara 1 läkare per cirka 15 patienter.

Sedan ett antal år tillbaka pågår inom den statliga sinnessjukvården en omfattande upprustning, vilken tidigare följt en av 1950 års riksdag god-

känd generalplan. Sedan denna plan befunnits otillräcklig gäller numera en av 1956 års riksdag godkänd reviderad generalplan för modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen. Den nya planen är avsedd att tjäna som en allmän riktlinje för det framtida utbyggandet av dessa sjukhus. Denna reviderade generalplan innebär, att till och med budgetåret 1966/67 ytterligare omkring 3 000 vårdplatser kommer att inrättas utöver de 18 000, som förutsattes i 1950 års generalplan. För att tillgodose detta platsbehov kommer åtminstone fyra nya sinnessjukhus utöver de tre nya som förutsattes i 1950 års plan att inrättas. Totalkostnaden för byggnadsåtgärderna enligt planen beräknas till 495 miljoner kronor. Målet för mentalsjukvårdens upprustning är — såsom chefen för inrikesdepartementet framhöll i 1957 års statsverksproposition (XI ht; s. 147) — att föra upp denna vårdgren till samma standard och klass som kroppssjukvården. De psykiskt sjuka har — anförde departementschefen — självfallet samma rätt till en fullgod, effektiv och human vård som de kroppssjuka, och någon klyfta mellan mentalsjukvård och kroppssjukvård bör i längden icke få bestå.

Utredningen säger sig vilja helt instämma i dessa departementschefens uttalanden. Såsom även framhållits i den reviderade generalplanen för sinnessjukvården måste, menar utredningen, en dylik materiell upprustning emellertid oundgängligen gå hand i hand med en personell upprustning. Det tjänar, fortsätter utredningen, föga att bygga nya moderna sinnessjukhus med den bästa utrustning avsedd både för sjukvård och forskning, om man icke har ett tillräckligt antal välutbildade psykiatriker, som kan utnyttja dessa tillgångar.

Den psykiatriska forskningen i vårt land är enligt utredningens mening svältfödd trots de ökade resurser, som de sista åren tillförts den. Vårre är, anser utredningen, likväl bristen på väl utbildade specialister inom psykiatrien, vilken brist närmast kan rubriceras som katastrofal. Utredningen uttalar som sin mening, att om syftet med upprustningen inom sinnessjukvården skall nås är det nödvändigt med kraftiga åtgärder i syfte dels att genom förbättrade möjligheter till forskning skapa bättre kunskaper om sinnessjukdomarna och deras behandling, dels att skaffa fram ett ökat antal välutbildade psykiatriker.

Organisationen av forskning och utbildning vid vissa sinnessjukhus

Läkarutbildningsutredningen har i förevarande avseende framhållit huvudsakligen följande.

Av den tidigare behandlingen i kommittéer och hos myndigheter av förslagen om inrättande av professurer i psykiatri vid vissa sinnessjukhus kan man konstatera, att avsikten med förslagen varit tvåfaldig. Man har för det första avsett att genom att till dessa sjukhus knyta forskare med hög akademisk kompetens främja framåtskridandet av psykiatrien, så att kun-

skapen om de psykiska sjukdomstillstånden skulle öka. Därvid har man särskilt tänkt på de svårare sjukdomsformerna tillhörande den grupp, som man kallat för den stora psykiatrien, och har bedömt behovet av ökad kunskap på detta område såsom särskilt stort. Eftersom nu ett stort material av sådana sjukdomsfall finns samlat på de stora sinnessjukhusen, har man ansett att tillkomsten där av professorer med vad därtill hör av hjälpkrafter, utrustning etc. skulle på ett väsentligt sätt befordra framsteg inom denna del av psykiatrien. Men forskningsmomentet har inte varit det enda som förts fram i diskussionen. Man har för det andra hänvisat till behovet av utbildade psykiatriker i landet och framhävt nödvändigheten av en mera omfattande utbildning av sådana specialister. Därvid har man tänkt såväl på den nu rådande bristen på sådana läkare som på behovet av att göra specialistutbildningen för psykiatrikerna fördjupad och gedigen, eventuellt även omfattande speciella undervisningskurser eller liknande moment förutom tjänstgöringen på psykiatrisk klinik. Uppenbarligen skulle båda dessa strävanden tillgodoses, därest forsknings- och utbildningsenheter komme till stånd vid vissa sinnessjukhus. I så fall skulle ett antal underordnade läkare där kunna få sin utbildning. Samtidigt skulle ökade förutsättningar för forskningsverksamhet skapas för de mera permanenta läkarkrafterna vid dessa sjukhus och de där utbildade specialisterna, som senare i stor utsträckning komme att besätta ledande läkartjänster vid andra sinnessjukhus. Härigenom komme i sin tur dessa sjukhus att tillföras läkare icke blott med god psykiatrisk erfarenhet utan även med förtrogenhet i psykiatrisk forskning och därför också väl skickade att tillvarata möjligheterna till forskning vid sjukhusen. —

Utredningen har av olika skäl stannat för att förorda, att professur vid sinnessjukhus bör inrättas som klinisk professur, förenad med överbäljartjänst vid sjukhuset. Som en väsentlig omständighet härvidlag betonar utredningen att behovet av specialistutbildade psykiatriker för tjänst inom sinnessjukvården är av en sådan storleksordning att allt som kan göras för att främja denna utbildning bör göras. För utredningen framstår det också som mycket betydelsefullt, att den kliniska standarden på sinnessjukhusen höjs. Tillkomsten av överläkaravdelningar med chef i professors ställning vid några av sinnessjukhusen komme att verksamt bidra härtill. Enligt utredningens mening finns det många områden för forskning rörande de svårare psykiska sjukdomarna, vilka kan angripas från den kliniska sidan. Tillkomsten av dylika överläkaravdelningar synes också utredningen vara den säkraste vägen att verkligen garantera att någon klinisk företrädare vid sinnessjukhusen får den tid att disponera för forskning som är en nödvändig förutsättning för att angripa större kliniska problemkomplex. Även frågor av grundforskningskaraktär bör enligt utredningens mening kunna tas upp vid dessa avdelningar, om laborativ verksamheten upprustas och tillföres sakkunnig expertis i enlighet med utredningens förslag. Om dessa professorer vidare inrättas vid sinnessjukhus i orter med teoretiska medicinska institutioner, skapas, fortsätter utredningen, också möjligheter för ett fruktbarande samarbete med utnyttjande av institutionernas resurser för grundforskning, vilket är av väsentlig betydelse för den psykiatriska forskningen.

I likhet med sinnessjukvårdsberedningen anser utredningen att de nya professorerna bör vara förenade med undervisningsskyldighet. Omfattningen av denna borde lämpligen bestämmas av kanslern för rikets universitet. Förutom den kliniska undervisning om 15 timmar per kurs, som

enligt den nya studieordningen skall ges på sinnessjukhus i grundutbildningen till medicine licentiatexamen, skulle enligt utredningens mening även viss specialistutbildning i form av fortbildningskurser kunna anförtros de nya professorerna.

Om professurerna förenas med undervisningsskyldighet, finner utredningen det naturligt, att de uppföres å v e d e r b ö r a n d e a k a d e m i s k a l ä r o s ä t e s s t a t. Härigenom skulle jämväl skapas ökade förutsättningar för ett intimt samarbete icke blott med övriga representanter för ämnet psykiatri utan även med övriga såväl teoretiska som kliniska lärare vid lärosätet. Ett dylikt samarbete både ifråga om undervisning och forskning utgör enligt utredningens mening en nödvändig förutsättning för att man skall nå syftet med sinnessjukhusprofessurernas inrättande.

Beträffande f ö r l ä g g n i n g e n av professurerna så följer av vad som förut sagts att de inte bör tillkomma utanför städer med teoretiska medicinska institutioner. För närvarande finns alltså fyra orter att välja på, nämligen Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg. Med hänsyn till det stora behovet av specialistutbildade psykiatriker förordar utredningen i anslutning till sinnessjukvårdsberedningens förslag, att en klinisk avdelning med professor som chef snarast möjligt tillskapas vid ett sinnessjukhus i vardera av dessa städer. I den mån statsmakterna framdeles kommer att besluta om inrättande av teoretiska medicinska institutioner i Umeå, synes enligt utredningens mening böra undersökas i vad mån förutsättningar föreligger för inrättande av en forsknings- och undervisningsenhet jämväl vid sinnessjukhus därstädes.

De nya professurerna bör enligt utredningens mening — liksom de nuvarande psykiatriprofessurerna — benämnas p r o f e s s u r e r i p s y k i a t r i. Deras särart och område markeras, framhåller utredningen, tillräckligt genom förläggningen till sinnessjukhusen.

Med avseende å v å r d p l a t s a n t a l e t vid de tilltänkta professorsavdelningarna framhåller utredningen, att den efter ingående överläggningar med olika representanter för akademisk psykiatri och för de berörda sinnessjukhusens läkare funnit en överläkaravdelning med cirka 120 platser i och för sig vara av den lämpligaste storleksordningen. Med hänsyn till de lokala förutsättningarna på de olika orterna torde det enligt utredningen emellertid bli erforderligt att göra vissa avvikelser härifrån, varvid man enligt utredningens mening bör anse 100 platser vara ett minimum och 140 platser ett maximum. Utredningen framhåller att l ä k a r t ä t h e t e n på ifrågasvarande överläkaravdelningar bör motsvara vad som är förhållandet vid de nu existerande psykiatriska universitetsavdelningarna. Med utgångspunkt häri finner utredningen behov föreligga av två biträdande överläkare och åtta läkare vid en överläkaravdelning om 120 platser. Denna relativt stora läkarstab finner utredningen vara nödvändig dels med hänsyn till behovet av utbildningsplatser för blivande specialister, dels ock för att bereda läkarna tid för forskning. För läkarna bör enligt utredningen tillämpas samma förordnandetider som för underläkare vid de psykiatriska klinikerna.

Då professorn vid sinnessjukhuset får en rad viktiga forsknings- och utbildningsuppgifter kan han, anser utredningen, icke i någon större omfattning ägna sig åt ö p p e n v å r d. Till professorsavdelningen bör sålunda enligt utredningens mening icke knytas någon öppen mottagning. Givetvis bör, framhåller utredningen, möjligheter dock beredas till återbesök för å avdelningen tidigare vårdade patienter.

Enligt utredningen bör vidare för psykologiska specialundersökningar av patienterna och socialutredningar till professorsavdelningen knytas en psykolog och två socialkuratorer, varav en för sjukvårdens behov. Utredningen anser slutligen att professorn i likhet med psykiatriprofessorerna vid klinikerna bör ha ett laboratoriebiträde och en kontorist till sitt förfogande.

Då för professors överläkaravdelning avses skolas i anspråk befintliga eller planerade vårdavdelningar utgår utredningen ifrån att behovet av sjukvårdspersonal är tillgodosett. Enligt utredningen bör däremot med hänsyn till den nuvarande ringa läkartätheten vid sinnessjukhusen den förut angivna läkarpersonalen, två biträdande överläkare och åtta läkare, i sin helhet tillkomma utöver befintligt antal läkare. Härigenom åstadkomes samtidigt, framhåller utredningen, en viss välbehövlig avlastning för övriga överläkaravdelningar.

Vid organiserandet av professors överläkaravdelning bör vidare enligt utredningen tillkomma en första föreståndarinna samt fyra skrivbiträden, de sistnämnda avsedda för en skrivcentral till tjänst för avdelningens läkarpersonal.

Såsom chef för det kliniska laboratoriet bör, föreslår utredningen, tillsättas en klinisk laborator, vilkens tjänst i likhet med professuren bör uppföras å vederbörande akademiska lärosätets stat. Denne bör till sitt förfogande — utöver i principmotiveringen nämnd läkare — ha ett laboratoriebiträde, en översköterska, två första sköterskor och tre ekonomibiträden. Enligt utredningen får av denna personal laboratoriebiträdet anses vara avsett för forskningens och undervisningens behov, medan övrig personal får anses betingad av den intensifierade laboratorieverksamhet, som blir en följd av tillkomsten av en professur och en laboratur vid sjukhuset.

Utredningen beräknar avlöningskostnaderna för den i det föregående angivna personaluppsättningen vid en undervisnings- och forskningsenhet på följande sätt.

VIII huvudtiteln

1 professor i psykiatri (Bo 3)	38 868
1 klinisk laborator (Ao 26)	28 296
1 psykolog (lgr 23)	23 892
1 socialkurator (lgr 12)	12 804
2 laboratoriebiträden (lgr 9)	21 816
1 kontorist (lgr 9)	10 908

Summa kronor 136 584

XI huvudtiteln

2 förste läkare (lgr 24)	50 544
med tilläggsarvode som bitr. överläkare	3 600
9 läkare (lgr 23)	215 028
1 första föreståndarinna (lgr 13)	13 560
1 socialkurator (lgr 12)	12 804
1 översköterska (lgr 10)	11 496
2 första sköterskor (lgr 8)	20 712
4 kontorsbiträden (lgr 5)	35 520
3 ekonomibiträden (lgr 4)	25 272

Summa kronor 388 536

Summa summarum kronor 525 120

Till materiel m. m. beräknar utredningen ett årligt anslag av 40 000 kronor, varav 25 000 kronor för professorns och 15 000 kronor för laboratorns behov.

Engångskostnader. För varje forsknings- och undervisningsenhet beräknar utredningen byggnadskostnaderna till 1 500 000 kronor och kostnaderna för inredning och utrustning till 600 000 kronor. Utredningen anför härvidlag följande.

Med den av utredningen förordade personaluppsättningen som utgångspunkt har utredningen sökt beräkna det erforderliga lokaltillskottet vid ifrågavarande sinnessjukhus för forsknings- och utbildningsenheten. Hänsyn har härvid naturligen tagits till nödvändigheten av att tillräckliga lokaler tillskapas i anslutning till professors- och laboratorsavdelningarna för att läkarna vid sjukhuset skall få utrymme för bedrivande av speciella forskningsprojekt inom olika områden av psykiatrien. Däremot har utredningen icke tagit hänsyn till det föreliggande eller framtida behovet av ökade laboratorielokaler, som motiveras av sjukvården vid sjukhuset i övrigt. Vid den definitiva utformningen av byggnadsplanerna bör därför lämpligen möjligheterna till en framtida utvidgning beaktas.

Beräkningarna har utmynnat i ett lokalbehov — oavsett vårdavdelningarna — av 1 100 m² nettogolvyta. Den till grund härför liggande approximativa beräkningen redovisas i en bilaga till utredningens betänkande.

Då härtill kommer gemensamma lokaler såsom skyddsrum, kapprum, toaletter, korridorer m. m., torde den framräknade nettogolvytan motsvara en bruttogolvyta av i runt tal 1 800 m² och en byggnadsvolym av cirka 6 000 m³. Med en beräknad byggnadskostnad av 250 kronor/m³ skulle sålunda kostnaderna för nybyggnad av de erforderliga lokalerna kunna uppskattas till i runt tal 1 500 000 kronor. Dessa kostnader kan givetvis komma att variera på de olika orterna, bland annat på grund av de olika byggnadskostnaderna för orterna och varierande kostnader för grundläggnings- och anslutningsarbeten samt yttre arbeten. Principutkast till ritningar för en dylik byggnad (vid Lillhagens sjukhus i Göteborg) har upprättats genom utredningens försorg.

Laboratoriet bör förses med en såväl kemisk som fysiologisk grundutrustning. Denna bör senare successivt kompletteras med hänsyn till de å sjukhuset verkande läkarnas forskningsinriktningar. För inredning av samt inventarier och grundutrustning för de nytillkommande lokalerna beräknar utredningen ett belopp av i runt tal 600 000 kronor vara erforderligt vid varje sjukhus.

Förutsättningarna för anordnande av professorer i psykiatri vid vissa sinnessjukhus. Utredningens sammanfattande förslag

Utredningen har lämnat en redogörelse för förutsättningarna för att vid de båda statliga sinnessjukhusen i Uppsala och Lund anordna professorer i psykiatri. Utredningen har därvid anfört i huvudsak följande.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala är för närvarande organiserat på tre överläkaravdelningar med ett platsantal av 1 480. År 1952 var fastställda platsantalet 1 467. Enligt sinnessjukvårdsberedningens generalplan

skulle sjukhuset efter verkställd modernisering och utbyggnad omfatta 34 vårdavdelningar med 1 078 platser. Häri skulle ingå en undervisnings- och forskningsavdelning omfattande åtta vårdavdelningar om tillhoppa 246 platser. I den år 1954 framlagda reviderade generalplanen har platsantalet upptagits till 1 253. Undervisnings- och forskningsavdelningen skulle omfatta paviljong nr 62 (130 platser), två avdelningar inom paviljong nr 2 (58 platser) samt två avdelningar inom paviljongerna nr 65 och 66 (48 platser) eller tillhoppa 236 platser.

Utredningen har tidigare som den lämpligaste storleksordningen på en professorsavdelning angivit cirka 120 platser. Med hänsyn till önskvärdheten av att såväl de till professorsavdelningen hörande vårdavdelningarna som övriga lokaler är belägna i närheten av laboratorsavdelningen har utredningen funnit det önskvärt att om möjligt tillgodose professorsavdelningens vårdplatsbehov i paviljonger belägna nära paviljong nr 62, vari befintligt medicinskt centrum inrymmer och till vilken den planerade laboratorsavdelningen naturligen synes böra anslutas. I nämnda paviljong finns för närvarande två vårdavdelningar om vardera 42 platser. Utredningen föreslår att en av dessa vårdavdelningar samt paviljongerna nr 65 och 66, omfattande fyra avdelningar om vardera 24 platser, tages i anspråk för professorsavdelningen. Denna skulle därigenom komma att omfatta tillhoppa 138 platser ($42 + 4 \times 24$). Då såsom förut sagts detta platsantal ligger nära den siffra, 140, som av utredningen ansetts böra vara maximum för en professorsavdelning, synes enligt utredningens mening böra övervägas om icke en reducering av antalet platser i vårdavdelningen i paviljong nr 62 borde vidtagas. Utredningen vill i detta sammanhang erinra om att enligt de riktlinjer för den närmare utformningen och planläggningen av nya sinnessjukhus som statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande föreslagit i skrivelse den 21 december 1956, vilken skrivelse refererats i propositionen nr 103 till 1957 års riksdag, avdelningarnas storlek icke lämpligen bör överstiga 30 vårdplatser.

Beträffande frågan hur man bäst skall kunna tillgodose behovet av andra lokaler än vårdavdelningar har utredningen funnit att en nybyggnad av den storlek, som utredningen i det föregående angivit, utgör den bästa lösningen. Nybyggnaden bör förläggas i anslutning till nuvarande medicinskt centrum och kan direkt anknytas till detta genom befintlig kulvert.

S:t L a r s s j u k h u s i L u n d är för närvarande organiserat på tre överläkaravdelningar med en beläggning av cirka 1 600. År 1952 var fastställda platsantalet 1 291. Enligt sinnessjukvårdsberedningens generalplan skulle sjukhuset efter verkställd modernisering av befintliga vårdpaviljonger och uppförande av föreslagna nya sådana komma att inrymma 36 vårdavdelningar med sammanlagt 1 053 platser. Häri skulle ingå en undervisnings- och forskningsavdelning omfattande åtta vårdavdelningar om tillhoppa 246 platser. Enligt den år 1954 framlagda reviderade generalplanen skulle undervisnings- och forskningsavdelningen omfatta paviljongerna nr 85 och 86 (122 platser), två avdelningar i paviljongerna nr 83 och 84 (56 platser) samt paviljongerna nr 5 och 10 (52 platser) eller tillhoppa 230 vårdplatser.

Då — såsom förut sagts — enligt utredningens mening den lämpligaste storleksordningen på en professorsavdelning är cirka 120 platser föreslår utredningen, att de båda nybyggda paviljongerna nr 83 och 84, innehållande vardera två avdelningar om 28 platser, eller tillhoppa 112 platser, tas i anspråk härför. Då enligt utredningens förslag till personaluppsättning två

läkare avses skola tjänstgöra på varje avdelning blir vissa smärre omändringsarbeten erforderliga i paviljongerna för att åstadkomma ytterligare ett undersökningsrum per avdelning.

Planer föreligger inom statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad på nybyggnad för administration m. m. i närheten av paviljongerna nr 83 och 84. Då det enligt utredningens mening för expeditions- och forskningslokaler samt laboratorium erforderliga lokalbehovet lämpligen synes böra tillgodoses i samband med denna nybyggnad, torde det böra uppdragas åt sagda kommitté att vid utformandet av dessa planer ta hänsyn jämväl till det lokalbehov, som föranledes av utredningens förevarande förslag.

Utredningen har härjämte lämnat en liknande redogörelse avseende de kommunala sjukhusen Lillhagens sjukhus i Göteborg och Beckomberga sjukhus i Stockholm. Rörande anledningen till att utredningen ansett sig böra förorda att en psykiatriprofessur anordnas vid **L i l l h a g e n s s j u k h u s** framhåller utredningen bland annat följande.

I Göteborg finns dels ett kommunalt sinnessjukhus, Lillhagens sjukhus, dels ett inte långt ifrån detta beläget statligt sinnessjukhus, S:t Jörgens sjukhus. Lillhagens sjukhus har Göteborgs stad såsom upptagningsområde, medan upptagningsområdet för S:t Jörgens sjukhus är Göteborgs och Bohus län. Sinnessjukvårdsberedningen förordade att en eventuell professur skulle placeras vid S:t Jörgens sjukhus. Å andra sidan förordade en rad remissmyndigheter, däribland även den medicinska fakulteten i Göteborg, att professurens placering borde vara Lillhagens sjukhus. Som argument för denna senare placering anfördes att den medicinska undervisningen och den till denna undervisning redan knutna professuren vid Sahlgrenska sjukhuset arbetade med patientmaterialet från Göteborgs stad. Om en ny professur komme till stånd, skulle det ur vetenskaplig synpunkt vara ytterst fördelaktigt om även denna professur finge arbeta med samma material som då komme att helt och hållet finnas och vara registrerat inom samma organisation, nämligen inom den kommunala sjukvården i Göteborg. Till mycket väsentlig del utgöres klientelet på psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset och på Lillhagens sjukhus av samma material, då cirka hälften av patienterna vid sistnämnda sjukhus remitterats dit av psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset. Man finge således en enhetlig standard på materialets genomgång samt kunde lätt företa efterundersökningar och andra närmare studier av patienternas sociala och andra förhållanden då hela materialet vore koncentrerat till Göteborgs stad. Utredningen finner för sin del dessa skäl vara väsentliga och har vidare genom besök på ort och ställe kunnat förvissa sig om att Lillhagens sjukhus har en god standard såväl i fråga om byggnader som sjukvård. Här finns således goda förutsättningar för infogandet av en forsknings- och undervisningsavdelning.

Utredningen redovisar härefter två alternativa förslag till lösning av frågan om vårdavdelningar för professorsavdelningen vid Lillhagens sjukhus. Beträffande de båda förslagen torde få hänvisas till handlingarna. Utredningen konstaterar att slutlig ställning till ifrågavarande spörsmål torde kunna tagas först i samband med de avtalsförhandlingar, som enligt

utredningen torde bli erforderliga före statsmakternas definitiva ställningstagande till utredningens förslag.

Vad angår förläggandet av en professur till Beckomberga sjukhus i Stockholm motiverar utredningen sitt förord för detta sjukhus med att det genom sitt större material och den höga standarden på dess i stor utsträckning moderniserade avdelningar är att föredraga före det andra kommunala sjukhuset, Långbro sjukhus. Statens andel i kostnaderna för en forsknings- och utbildningsenhet vid Beckomberga sjukhus torde enligt utredningen kunna fastställas först efter förhandlingar med Stockholms stad.

Mot bakgrunden av vad i det föregående anförts om behovet av forskning inom psykiatrien och om behovet av ett ökat antal välutbildade psykiatriker finner utredningen det oundgängligen nödvändigt att med det snaraste kraftfulla åtgärder vidtages för att skapa förbättrade möjligheter för en intensifierad forskning och ökad specialistutbildning. Då båda dessa syften enligt utredningens mening bäst tillgodoses genom tillskapandet av forsknings- och utbildningsenheter av förut angiven omfattning vid vissa sjuksjukhus, föreslår utredningen, att principbeslut så snart ske kan fattas om organiserandet av dylika enheter vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala, S:t Lars sjukhus i Lund, Lillhagens sjukhus i Göteborg och Beckomberga sjukhus i Stockholm. I de två sistnämnda fallen förutsättes att dessförinnan tillfredsställande avtal kan träffas med de kommunala huvudmännen för sjukhusen.

Det bör enligt utredningens mening sedermera ankomma på statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande att inpassa de med principbeslutets genomförande sammanhängande byggnadsåtgärderna vid Ulleråkers sjukhus och S:t Lars sjukhus i byggnadsprogrammen för dessa sjukhus.

Kostnaderna för ett genomförande av utredningens förslag i enlighet med vad i det föregående anförts uppskattas av utredningen till i runt tal 8,5 miljoner kronor i engångskostnader och 2,3 miljoner kronor i årliga kostnader enligt följande sammanställning.

	Engångskostnader		Årliga kostnader	
	Byggnader	Utrustning	Avlöningar	Materiel
Uppsala	1 500 000	600 000	525 120	40 000
Lund	1 500 000	600 000	525 120	40 000
Göteborg	1 550 000	600 000	544 152	40 000
Stockholm	1 500 000	600 000	563 004	40 000
Summa kronor	6 050 000	2 400 000	2 157 396	160 000

Statens andel i dessa kostnader kan såvitt avser sjukhusen i Göteborg och Stockholm icke fastställas förrän efter förhandlingar med vederbörande huvudmän för berörda sinnessjukhus.

Remissyttranden m. m.

Utredningens förslag om inrättande av särskilda forsknings- och utbildningsenheter har i huvudsak hälsats med tillfredsställelse av remissinstan-

serna. Beträffande yttrandena, vilka i propositionen återgivits endast i den mån de beträffande vissa spörsmål avviker från utredningens förslag eller det eljest funnits särskild anledning att återge dem, hänvisas till propositionen, s. 26—32.

Departementschefen

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

Vården av psykiskt sjuka är av skilda skäl ännu starkt eftersatt i vissa hänseenden. En grundläggande orsak härtill torde vara att kunskapen om de psykiska sjukdomarnas natur är bristfällig. Därav följer givetvis att våra möjligheter till effektiv vård är begränsade. Numera torde det vara allmänt erkänt att en intensifierad psykiatrisk och annan medicinsk forskning med mycket stor sannolikhet kan skapa nya och gynnsammare förutsättningar för en förbättrad vård och framgångsrik behandling av psykiskt sjuka. Inte minst torde möjligheterna till förebyggande åtgärder kunna ökas högst väsentligt. Jag torde härvidlag få erinra om den av utredningens expert i det föregående återgivna redogörelsen för olika forskningsinriktningar inom psykiatrien, av vilken redogörelse klart framgår vilka stora möjligheter som en med tillfredsställande resurser utrustad modern psykiatrisk forskning i samarbete med annan forskning kan ge för lösandet av bland annat sinnessjukvårdens svårbemästrade uppgifter.

Den forskning inom psykiatrien, som för närvarande bedrivs vid våra medicinska fakulteter, har givit värdefulla rön i kampen mot sinnessjukdomarna. Man är dock numera allmänt av den uppfattningen att denna forskning bör kompletteras med en starkt utvidgad psykiatrisk forskning vid sinnessjukhusen. Härtill kommer det stora och kännbara behovet av specialistutbildning av blivande läkare inom sinnessjukvården. — 1955 års läkarutbildningsutredning föreslår, att principbeslut så snart ske kan fattas om organiserande av en forsknings- och utbildningsenhet (i fortsättningen kallad forskningsavdelning) vid vart och ett av Ulleråkers sjukhus i Uppsala, S:t Lars sjukhus i Lund, Lillhagens sjukhus i Göteborg och Beckomberga sjukhus i Stockholm. För egen del vill jag inledningsvis uttala, att jag med hänsyn till den utomordentligt stora betydelsen av ökade insatser på detta område i huvudsak biträder utredningens förslag. Mina ställningstaganden i olika hänseenden framgår av det följande.

Vad först beträffar frågan om forskningsavdelningarnas *lokalisering* är jag ense med utredningen om att forskningsavdelningarna endast bör inrättas vid sinnessjukhus i orter, där teoretiska medicinska institutioner finns. Härigenom skapas möjligheter för samarbete med dessa institutioner och utnyttjande av deras resurser för grundforskning, vilket är av väsentlig betydelse för den psykiatriska forskningen.

För ett principbeslut om inrättande av forskningsavdelningar vid Lillhagens sjukhus och Beckomberga sjukhus måste, såsom utredningen påpekat, förutsättas att för båda parter godtagbara avtal i ämnet kan träffas mellan staten och vederbörande kommunala huvudmän för sjukhusen. Då förslag till dylika avtal ej föreligger, vill jag här endast understryka önskvärdheten av att forskningsavdelningar kommer till stånd vid nyssnämnda sjukhus samt framhålla, att jag har för avsikt att senare upptaga frågan om inledande av förhandlingar i detta syfte. Av det sagda framgår, att jag nu endast är beredd att förorda principbeslut i fråga om forskningsavdelningar vid de båda statliga sjukhusen, Ulleråkers sjukhus och S:t Lars sjukhus.

Den av utredningen föreslagna organisationen av forskningsavdelningen anser jag mig i allt väsentligt böra godtaga. Avdelningen bör alltså förestås av en professor vid vederbörande universitet, som tillika skall vara överläkare vid sjukhuset. Professuren bör liksom de nuvarande psykiatriprofessorerna benämnas professor i psykiatri. Tjänstens särart och område kommer såsom utredningen påpekat att tillräckligt markeras genom dess anknytning till sinnessjukhus. I fråga om tillsättningen av de nya professorerna vill jag i anslutning till kanslerns uttalande understryka, att tjänsterna bör nyinrättas och tillsättas i den ordning universitetsstatuterna föreskriver samt följaktligen inte tillskapas och besättas genom omvandling av befintliga överläkarbefattningar vid ifrågavarande sjukhus. De nya professorerna bör enligt utredningen vara förenade med undervisningsskyldighet. Omfattningen av denna bör enligt utredningen bestämmas av kanslern. Förutom den kliniska undervisning om 15 timmar per kurs, som enligt den nya studieordningen skall ges på sinnessjukhus i grundutbildningen för medicine licentiatexamen, bör enligt utredningens mening även specialistutbildning i form av fortbildningskurser anförtros de nya professorerna. Vad sålunda föreslagits tillstyrker jag i princip men vill samtidigt understryka, att professors undervisningsskyldighet bör vara av den omfattning som förutsättes i universitetsstatuterna.

Utredningen har funnit, att det i och för sig lämpligaste antalet vårdplatser å forskningsavdelningen vore 120. Med hänsyn till de lokala förutsättningarna på de olika orterna anser utredningen emellertid erforderligt att i detta hänseende göra vissa avvikelser, varvid 100 platser bör anses som ett minimum och 140 platser som ett maximum. Mot dessa beräkningar har jag i avvaktan på ytterligare erfarenheter ingen erinran i nuvarande läge. Med frågan om vårdplatsantalet på forskningsavdelningen sammanhänger vissa andra spörsmål, t. ex. angående utnyttjande för undervisning och forskning av patienter från andra avdelningar vid sjukhuset eller från andra sjukhus, evakuering av patienter från forskningsavdelningen och samarbetet mellan sistnämnda avdelning och övriga överläkaravdelningar. I dessa och även i vissa andra hänseenden torde erfordras reglerande föreskrifter. Det torde böra ankomma på medicinalstyrelsen att i samråd med

universitetskanslern närmare pröva dessa spörsmål och till Kungl. Maj:t avge de förslag, vartill anledning finns.

Till forskningsavdelningen bör såsom utredningen föreslagit knytas ett kliniskt laboratorium med en laborator som chef. Denna tjänst bör liksom professorstjänsten tillsättas i den ordning universitetsstatuterna föreskriver. Vilket ämnesområde laboratorstjänsten skall omfatta har utredningen inte närmare angivit. Medicinalstyrelsen har förutsatt, att utredningen avsett att tjänsten skall besättas med kliniskt-kemiskt utbildad laborator med den allsidiga utbildning, som krävs av lasarettsläkare vid ett centrallaboratorium vid kroppssjukhus. Förslag angående laboratorstjänstens ämnesområde torde i sinom tid böra avgivas av kanslern, lämpligen sedan vederbörande professur blivit tillsatt. Även laboratorstjänsten bör enligt min mening vara förenad med undervisningsskyldighet av den omfattning som förutsättes i universitetsstatuterna.

Utredningens beräkningar av personalbehovet i övrigt vid en forskningsavdelning anser jag mig böra godtaga. Härvidlag vill jag erinra om att utredningens förslag utgår från att behovet av annan sjukvårdspersonal än läkare vid de vårdavdelningar som tages i anspråk skall vara tillgodosett samt att forskningsavdelningen verkligen skall samarbeta med universitetets teoretiska medicinska institutioner och dessutom självfallet med andra institutioner vid och utanför universitetet. Jag har ej heller någon erinran mot den av utredningen föreslagna fördelningen mellan åttonde huvudtiteln och elfte huvudtiteln av kostnaderna för personalens avlöning.

Utredningens approximativa beräkningar av det erforderliga lokalbehovet för forskningsavdelningen anser jag godtagbara. Byggnadskostnaderna beräknar jag i likhet med utredningen till omkring 1,5 miljoner kronor per forskningsavdelning. Förslag till forskningsavdelningarnas närmare planläggning och utformning m. m. torde böra upprättas av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande. Härvid torde även böra beaktas i remissyttrandena framkomna önskemål i den mån så är möjligt inom nyss angiven kostnadsram.

Till *inredning och utrustning av nya lokaler* torde i enlighet med utredningens förslag böra beräknas omkring 600 000 kronor per forskningsavdelning. Det torde böra uppdragas åt den kommitté, som kommer att handha utrustningen av statens sinnessjukhus, att i samråd med utrustningsnämnden för universitet och högskolor (jfr 1959 års åttonde huvudtitel, p. 3) handha ifrågavarande utrustningsfrågor.

I enlighet med utredningens förslag torde till *materiel* böra beräknas omkring 40 000 kronor per år och forskningsavdelning.

Såsom statskontoret påpekat erfordras även viss medelsanvisning till *omkostnader*. Denna beräknar jag till omkring 26 000 kronor per år och forskningsavdelning.

Organisationens genomförande vid Ulleråkers sjukhus och S:t Lars sjukhus förutsätter vissa ganska omfattande nybyggnadsarbeten vid båda sjukhusen. Såsom framgår av vad kommittén för sinnessjukvårdens utbyggnad anført kan emellertid forsknings- och utbildningsarbete i begränsad omfattning igångsättas redan innan de definitiva byggnadsarbetena slutförts, därest vissa provisoriska byggnads- och utrustningsåtgärder först vidtages. Med hänsyn härtill torde det vara lämpligt att utbyggnaden och organisationen av forskningsavdelningarna vid de båda sjukhusen sker successivt under budgetåren 1959/60—1962/63. För budgetåret 1959/60 erfordras därvid medel för nämnda provisoriska byggnadsarbeten samt för anskaffande av viss utrustning. Kostnaderna för byggnadsarbetena kan uppskattas till omkring 20 000 kronor vid Ulleråkers sjukhus och omkring 40 000 kronor vid S:t Lars sjukhus. Något särskilt riksstatsanslag erfordras icke för ändamålet, då kostnaderna torde kunna bestridas från underhållsmedel, som står till medicinalstyrelsens förfogande. I övrigt torde utbyggnaden och organisationen böra genomföras enligt i huvudsak följande plan.

P e r s o n a l. Vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund inrättas följande tjänster, nämligen från och med budgetåret 1960/61 1 professor i Bo 3, 1 psykolog i Ae 23, 1 socialkurator i Ae 12 och 1 kontorist i Ae 9 samt från och med budgetåret 1962/63 1 laborator i Ao 26 och 2 laboratoriebiträden i högst Ae 9. Kostnaderna för avlöning vid dessa tjänster bör bestridas från vederbörande universitets avlöningsanslag.

Vid vartdera av Ulleråkers sjukhus och S:t Lars sjukhus inrättas följande tjänster, nämligen från och med budgetåret 1960/61 1 förste läkare i Ae 24 med tilläggsarvode som biträdande överläkare, 3 läkare i Ae 23, 1 första föreståndarinnan i Ae 13 och 2 kontorsbiträden i reglerad befordringgång samt från och med budgetåret 1962/63 1 förste läkare i Ae 24 med tilläggsarvode som biträdande överläkare, 6 läkare i Ae 23, 1 socialkurator i Ae 12, 1 översköterska i Ae 10, 2 förste skötare i Ae 9, 2 kontorsbiträden i reglerad befordringgång och 3 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Kostnaderna för avlöning vid dessa tjänster bör bestridas från sinnessjukhusens avlöningsanslag.

I fråga om samtliga tjänster torde vederbörande myndigheter böra iakttaga, att tillsättningsförfarandet inledes i så god tid, att tjänsterna kan tillträdas redan den 1 juli 1960 respektive 1962.

O m k o s t n a d e r. Omkostnadsanslaget torde vid vartdera av universiteten böra uppräknas från och med budgetåret 1960/61 med 2 000 kronor och från och med budgetåret 1962/63 med ytterligare 2 000 kronor. Medelsanvisningen till omkostnader torde vid vartdera av de två sjukhusen böra ökas från och med budgetåret 1960/61 med 9 000 kronor och från och med budgetåret 1962/63 med ytterligare 13 000 kronor.

M a t e r i e l m. m. Under vartdera universitetets anslag till materiel m. m. bör från och med budgetåret 1960/61 beräknas ett årligt belopp av 25 000 kronor för den nya professorstjänsten och från och med budgetåret

1962/63 dessutom ett årligt belopp av 15 000 kronor för den nya laboratoristjänsten.

Inredning och utrustning. Till anskaffning av möbler m. m. för de lokaler, som tillkommer genom de provisoriska byggnadsarbetena, torde för budgetåret 1959/60 böra beräknas 20 000 kronor vid Ulleråkers sjukhus och 25 000 kronor vid S:t Lars sjukhus. Dessa medel bör anvisas under anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus m. m.

Till inredning och utrustning av de lokaler, som tillkommer genom de definitiva byggnadsarbetena, bör såsom jag tidigare förordat beräknas 600 000 kronor per forskningsavdelning. Dessa medel bör anvisas under vederbörande universitets anslag till inredning och utrustning av nya lokaler. Härvid förutsätter jag, att under Uppsala universitets ifrågavarande anslag anvisas 200 000 kronor för budgetåret 1961/62 och 400 000 kronor för budgetåret 1962/63 samt under Lunds universitets motsvarande anslag 30 000 kronor för budgetåret 1960/61, 190 000 kronor för budgetåret 1961/62 och 380 000 kronor för budgetåret 1962/63.

Byggnadsarbeten. Till de definitiva byggnadsarbetena torde för vardera sjukhuset böra beräknas 750 000 kronor för budgetåret 1961/62 och 750 000 kronor för budgetåret 1962/63. Medlen bör anvisas under investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Sammanfattning. De årliga totalkostnaderna vid en till förenämnda två sjukhus begränsad organisation uppgår till omkring 1 200 000 kronor, varav cirka 360 000 kronor under åttonde huvudtiteln och cirka 840 000 kronor under elfte huvudtiteln.

Engångskostnaderna (bortsett från förutnämnda 60 000 kronor till provisoriska byggnadsarbeten) uppgår sammanlagt till 4 245 000 kronor, varav 1 200 000 kronor under åttonde huvudtiteln, 45 000 kronor under elfte huvudtiteln och 3 000 000 kronor under inrikesdepartementets kapitalbudget.

Den ungefärliga summan av erforderliga riksstatsanslag uppgår för budgetåren 1959/60, 1960/61, 1961/62 och 1962/63 till respektive 45 000, 540 000, 2 400 000 och 3 470 000 kronor.

Utskottet

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår är syftet med de i propositionen föreslagna särskilda psykiatriska forskningsenheternas inrättande tvåfaldigt. Å ena sidan har kravet på att skapa nya och gynnsammare förutsättningar för en förbättrad vård och en framgångsrik behandling av de psykiskt sjuka motiverat att den vid de medicinska fakulteterna bedrivna psykiatriska forskningen kompletteras med en starkt utvidgad psykiatrisk forskning vid vissa sinnessjukhus. Å andra sidan har ett

alltmera ökat behov av välutbildade psykiatriker ansetts kräva en intensifierad specialistutbildning. Såväl utredningen som departementschefen ha emellertid ansett att särskilda forskningsavdelningar endast böra inrättas vid sinnessjukhus i orter, där teoretiska medicinska institutioner finnas. Härigenom skapas nämligen möjligheter för samarbete med dessa institutioner och ett utnyttjande av deras resurser för grundforskning, av väsentlig betydelse jämväl för den psykiatriska forskningen. Utskottet biträder departementschefens föreliggande förslag om tillskapande av forskningsenheter av angivet slag.

Departementschefen har beträffande forskningsenheternas lokalisering begränsat sitt förslag till att avse en successiv utbyggnad under budgetåren 1959/60—1962/63 av forskningsavdelningar vid de båda statliga sjukhusen, Ulleråkers sjukhus i Uppsala och S:t Lars sjukhus i Lund. Utskottet tillstyrker att riksdagen nu fattar principbeslut i enlighet med vad sålunda föreslagits.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen förordat med avseende å organisationen och utbyggnaden av ifrågasvarande forskningsavdelningar och icke heller mot vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och föreslagit.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 februari 1959 förordade anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala och S:t Lars sjukhus i Lund.

Stockholm den 8 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Palme, Jacobsson, Sundin och Nestrup; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, fröken Olsson, herr Cassel, fröken Karlsson, herr Johansson i Norrköping, fröken Vinge och herr Helén.